

MIRADOR

SEMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

Balanç de l'Any

De l'any 1929, l'any de l'Exposició, els barcelonins i tots els catalans ens recordem tota la vida. Ens servirà de punt de partida per als càlculs cronològics de mitja vida. Dintre vint anys, quan intentarem precisar la data d'un fet d'interès públic o privat sobre el qual hi hagi un dubte de tres o quatre anys de marge, el record de l'Exposició ens situarà. Els oblidats recordaran l'any en què es varen casar — data que pot ésser fàcilment oblidada, com ho demostra el fet que calgui mirar la inscripció de l'anell per estar-ne segurs — i altres fastos de família gràcies a l'Exposició i a certs detalls, com els comentaris que la font màgica suggeria als nostres pares i invitats, comentaris que adquiriran en la memòria de cadascú un relleu especial i serviran per a precisar dates alogres o luctuoses de la història de les famílies.

Quant a la vida pública, passarà el mateix que amb la data de l'altra Exposició. Clourà un període i n'obrirà un altre, i això classificarà els nostres records i posarà una mica d'ordre a la nostra memòria.

Quina penjairella de noms portarà el record de l'Exposició de 1929? Val més no profetitzar perquè la profecia és un art jueu que especula a un termini massa llarg. La glòria d'En Rius i Taulat, i ja ho hem dit altres vegades, la varen aixecar a pols els seus contradicctors i adversaris, d'alguns dels quals només es recorda la campanya que varen fer contra l'Exposició. Sense aquestes campanyes, el gran alcalde de les patilles potser només s'hauria guanyat un títol més o menys fantàstic i el desagraïment etern, començant pel dels seus contemporanis.

Sembla no obstant que pot avançar-se que els noms dels principals artistes que han contribuït a l'èxit de l'Exposició: Marian Rubió Bellver, Miquel Urquijo, Nogués, Raventós, Florença, Puig i Boada, Palauera, Mayol, Rubió i Tuduri, el jardiner Francesc Forestier i altres seran recordats pel públic selecte. I entre aquests noms, el de Carles Buhigas, autor dels jocs d'aigua i llum tindrà una popularitat que el sobrevisca.

El període internacional de l'Exposició, període que està a punt d'acabar, ha estat un èxit. I sort n'hem tingut tots. Ha permès als seus organitzadors apuntar-se un triomf i ha ofert al públic l'oportunitat de la col·laboració a una obra d'interès indiscutible. I la vitalitat de Barcelona ha fet la resta, o sigui el miracle, que no és pas poca cosa. Sense l'Exposició ens hauríem passat un any més cavil·lant. L'Exposició ens ha obligat a endreçar la ciutat, i, no es pot negar, Barceloneta fa bonic. Tothom ho diu.

Sense el títol d'internacional, l'Exposició continuaria durant mig any. Entretant hi haurà temps d'examinar els problemes de la post-exposició, i entre ells el més espectacular i popular de tots, el de la conversió dels terrenys de l'Exposició en un gran parc conservant el que pugui conservar-se sense fer nosa ni mal d'ulls.

L'Exposició ha estat un gran anunci per a la ciutat que ens haurà servit per a esborrar el record d'un passat recent bastant catastròfic. Aquest és el primer negoci clar que ens ha proporcionat aquest certamen. I afortunadament no hi ha la crisi de treball que podia fer de róssec a tant d'entremou. Diverses causes, i entre elles la baixa de valors i d'altres coses que els valors representen, i potser també l'èxit de l'Exposició, poden haver determinat l'activitat que dona treball al ram de construcció.

En els altres sectors de la nostra vida, no cal que rumieu: no ha passat res més.

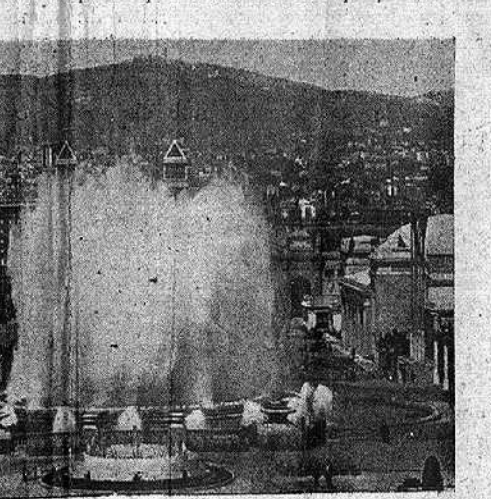
El món no guardará un mal record de l'any 1929. No ha estat un any modèlic, però tampoc pot dir-se que hagi estat un mal any. En realitat s'han disparat més trets durant l'any 1929 que durant 1928. Però l'any finex sense cap guerra i en aquest punt l'any 28 no va ésser tan afortunat.

S'han apagat les últimes espurnes de la guerra civil mexicana. El president interí Portes Gil ha aplanat el camí del seu successor.

A Nicaragua ha estat liquidada la guerra civil, però no ha estat liquidada l'ocupació nord-americana, afer que encara no hi ha prou principis morals per a resoldre'l.

Rússia i Xina s'han fet uns quants mesos de guerra sense declarar-se la guerra. Els privilegis de Rússia al ferrocarril oriental xinès li permetien fer propaganda comunista. Això va decidir el govern xinès a empresonar els funcionaris russos del ferrocarril. Els Soviets, tement que es tractava de pendre'ls el ferrocarril que uneix Rússia a Vladivostok, varen contestar mobilitzant i atacant el territori xinès. Afortunadament, tot això, i àdhuc la guerra, va fer-se de la manera més asiàtica possible i gràcies a múltiples pressions que recordaven a russos i xinesos que hi ha un pacte Kellogg que posa la guerra fora de la llei, ni els uns ni els altres varen arribar a la declaració de guerra. Això no ha impedit fer la guerra, però n'ha disminuït les proporcions i ha facilitat la conclusió d'un armistici que anirà seguit de negociacions que han de liquidar totes les divergències entre Xina i els Soviets.

Les eleccions angleses han estat l'afer electoral més important de l'any. Aquestes eleccions varen donar al partit laborista el triomf, però no la majoria parlamentària. Malgrat, tot el Govern se sosté. Els actes més importants que es deuen a la iniciativa laborista són la conclusió d'un tractat amb Egipte que, tot reforçant la independència d'aquest país, va obligar el govern dictatorial que va signar-lo a convocar eleccions per tal que un Parlament normal pogués ratificar l'acord. Aquestes eleccions han liquidat la dictadura del senyor Mahmud. L'altre afer d'iniciativa laborista és la gestió empresa per Mac Donald prop del Go-

El millor record de l'Exposició: la font màgica

vern dels Estats Units per a la conclusió d'un altre acord naval que completi el de Washington. Aquestes negociacions han motivat la convocatòria de la Conferència que ha de reunir-se aquest mes a Londres. En aquesta Conferència, més que de reduir els armaments marítims, ha de tractar-se de fixar-los i limitar-los.

La liquidació de la guerra ha fet grans progressos durant aquest any. Una conferència internacional d'experts financers va adoptar un pla que porta el nom de Mister Owen Young, el representant dels Estats Units en aquesta reunió. Aquest pla Young ha de substituir el pla Dawes que ha funcionat fins ara, ha reduït el deute alemany i ha començat aquest deute. Els ministres plenipotenciàries dels països interessats s'han reunit a La Haia per a estudiar la manera d'aplicar el pla Young. A La Haia es va passar el perill que fos destruïda l'obra dels experts perquè el ministre anglès de Finances, Mr. Snowden, va exigir per al seu país uns quants milions més de lliures, exigència que fou coberta amb els sacrificis dels altres països. De La Haia va sortir-ne l'acord de avançar l'evacuació de la segona zona de Renània, evacuació que és ja un fet. Ara ha d'haver-hi una altra reunió a La Haia que decidirà certs detalls relatius a l'aplicació del pla Young.

Durant aquest any s'ha parlat de pau com cada any i de consolidar l'obra de la pau. Briand va suggerir que fos estudiada la possibilitat de constituir una Federació europea, una mena d'Estats Units d'Europa, però sense emprar aquest nom, que donés al nostre continent una mica més d'esperit de col·laboració i solidaritat. Els països membres de la Societat de Nacions han estat invitats a fer les observacions que aquesta idea els suggereixi.

L'any 1929 se n'ha emportat dos homes eminents: Clemenceau, el Pare de la Victòria, i Stresemann, el principal organitzador de la pau que han tingut els alemanys. L'any 1930 comença amb la segona Conferència de La Haia i amb la Conferència naval, programa molt ambiciós.

Els Dijous — Blancs

Una bona conferència

Hi ha escriptors que tenen carrera, altres que no en tenen cap i altres que la van deixar a mig camí. Dels primers, n'hi ha que l'exerceixen, amb ella es guanyen la vida i tenen la literatura com un avolot d'ingress.

D'entre aquests darrers hi ha hagut i hi ha, en tot temps i a tot arreu, els metges. Alguns, han deixat per complet la medicina en benefici — però no sempre en benefici — de les lletres. D'altres han simultanejat les dues ocupacions — tampoc sempre en benefici de les lletres. — Tenim entès, per exemple, que Georges Duhamel i Arthur Schnitzler reparteixen les seves hores entre ambdues activitats.

Entre nosaltres també trobem exemples de metges dedicats a cultivar altres activitats que les mèdiques. Podríem citar dos morts ben morts, Giné i Parlagàs i Letamendi. En podríem citar molts que encara viuen, exerceixen i escriuen i que es deixaran discutir un diagnòstic, però no la literatura que serveixen als clients i al públic en general. Sol passar així en tots els casos de «violins d'Ingress».

No fa gaire, un metge que sent altres neguits que vessen del camp de la medicina, el Dr. Leandre Cervera, ha donat una conferència. Les vies de la popularitat en literatura, que ha promogut una polèmica en la qual no han intervingut gaires persones.

Encara que només coneixem la ressenya periodística d'aquella conferència, no ens sembla una interpretació aventurada dir que, en opinió del conferenciant, no cal que l'escriptor sapiga d'escriure. No dubtem gens que una opinió així defensada amb tota valentia, ha d'ésser una de les vies de la popularitat, ja que la propaganda de la facilitat sempre recollirà més adeptes que no pas la predicció de l'esforç. Que la polèmica tot just iniciada s'escampi una mica, i ja veuríem amb quin delit se sumarien a una opinió tan còmoda tots els que tenen motius personals per sumar-s'hi.

El conferenciant creu que el literat d'avui està obsessional per la sintaxi i l'ortografia, això és, esmerça les principals energies a polir un instrument d'expressió.

Pardoni, però el literat de més els temps, l'artista de qualsevol art de tots els temps, s'ha preocupat del seu instrument d'expressió.

A més a més, tots els indicis recollits al llarg del molt de temps que fa que existeixi això de la literatura, decanten a creure que la correcció formal no ha estat cap obstacle ni pel que fa a la qualitat intrínseca de l'obra ni quant a la seva popularitat.

Ah! i sobre això de la popularitat, cregui que més val no ficar-s'hi. No fa gaire llegírem en un assaig, tots els punts del qual subscriuim: «un poeta com Callimac, amb sis cents lectors en tot Europa, és més cèlebre i més segur de perdurar que aquest contemporani, els llibres del qual es tiren a cent mil exemplars».

Els ingredients de la popularitat són tan poc analitzables tot sovint, que no se'n pot concloure res, ni en pro ni en contra, que faci referència a la qualitat de l'obra. De vegades, les obres frívoles s'han salvat del naufragi que ha engolit les obres serioses, i al cap d'un temps, aquelles deixen d'ésser frívoles en certa manera. Citar el Decameró de Boccaccio ens establirà d'ampliar aquest punt. Ja ho veu, una obra tan immortal.

I, ara que parlem de moral, si creu, com es desprèn de la conferència, que les obres que tenen una vàlua literària, però no la tenen moral, cal deixar-les de banda perquè no emmetzinin, i que era aquell interès a veure traduïts íntegrament al català Catul, Marcial, Aristòfanes, etc., etc., autors que la F. B. M. ens serveix retallats?

MIRADOR INDISCRET

El respecte als textos

No sostenim la pretensió que el text de MIRADOR sigui absolutament net d'incorreccions, però, fet i fet, en l'article d'En Pla que publicàvem la setmana passada n'aparegueren tantes, que devem una explicació als nostres lectors, per bé que potser sigui innecessària a molts d'ells.

Els tractes entre Josep Pla i MIRADOR foren a base de la condició: o publicar l'article sense modificacions, addicions ni supressions, o no publicar-lo de cap manera.

Havent decidit de publicar-lo, respectàrem escrupolosament no sols el pensament de l'autor, sinó també la mateixa expressió d'aquest pensament.

Per aquesta raó el transcrivírem amb una exactitud gairebé paleogràfica, com si es tractés, per exemple, d'un document de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

En efecte, esmenar la sintaxi de l'article esmentat portava el perill de veure'ns acusats per Josep Pla de tergiversació.

Els inconvenients de no fer presentacions

Un vespre, de la passada setmana, a la nostra redacció.

Pompeu Fabra sosté una llarga conversa filològica amb Rosend Llatés i Just Cabot. A prop, Feliu Elias, Alfred Sisquella i Joan Cortès parlen de pintura.

El pintor Sisquella, a orelles del qual arriben trossos de la conversa de l'altre grup, pregunta en veu baixa i amb tota la bona fe del món:

— Qui és aquest que fa el Pompeu Fabra?

El felicitem pel seu bon ull.

Completament britànic

Un redactor de Las Noticias, «La Condesa de la Merced», que és un senyor que no té res d'aristòcrata, ni tampoc d'elegant, i això no és cap mal, estimulat pel banquet dedicat al director senyor León, va suggerir que també podrien fer-lo objecte d'un homenatge semblant. Va insinuar que aquest honor serviria de propaganda al suplement que ell confecciona.

El propietari del periòdic, el senyor Rafael Roldós, amb aquell humorisme britànic que li ha encomanat la pipa, va respondre-li que precisament ara s'acosta el maig, època propícia per anar a fer una costellada sota els pins i en plena intimitat.

Equivoc esvait

El nostre redactor que la setmana passada que escrivi la noteta d'aquesta secció: Els que tenen fogots, patí una confusió lamentable, entre els senyors Lluís Tintoré i Mercadé i Emili Tintoré i Vilaseca.

Es aquest darrer el crític teatral de Las Noticias, autor de les Paradojas d'aquest mateix diari sota el pseudònim de Max, i que ha adoptat el sistema de pelar-se de fred en benefici de la salut.

El dimoni pertot arreu

«Agradable i elegant BESO DE AMOR. La crema de bellesa que s'imposa».

Així diu un anunci en un col·lega. La cosa no tindria res d'extraordinari si no fos que aquest anunci l'insereix... Catalunya Social!

La corrupció ho envaeix tot. En Rucabado, si anés vestit en caràcter per a fer-ho, s'estriparia les vestidures. El dimoni es fica pertot arreu.

Un petit detall

Quan el guanyador del Premi Crexells es presentà al Banc i presentà el xec en la finestra corresponent, es trobà amb la desagradable i inesperada sorpresa que no l'hi podien fer efectiu. I això que el xec portava el doble de les signatures que calien.

— Digui al primer dels firmants que vingui — feu l'empleat.

En saber-ho un dels firmants, el de geni més viu, no trobant cap motiu a la negativa de l'empleat, es disposava a anar al Banc i armar-hi el gran escàndol.

I doncs, què havia passat? Tot parlant-ne, s'arribà a trobar l'explicació versemblant, que resultà la real.

Havia estat negligit un petit detall. El metàl·lic del compte corrent no arribava a la quantia del xec. La major part del fons del Premi era dipositada en valors, i ningú no havia pensat a donar al Banc l'ordre de vendre paper per tal de disposar de l'efectiu suficient.

Els quatre individus de la Comissió gestora del Premi no es veïeren processats, com algú humorísticament preveia.

Misteris

Els sobrealistes estan a punt de publicar un altre manifest groc. Hi haurà articles de Lluís Montanya, Sebastià Gasch i Guillem Díaz - Pla. Tema escollit: el Premi Crexells.

El bonic del cas és que els autors del manifest portaven la cosa amb un gran secret i, pam ençà pam ella, ha resultat que tothom n'estava una mica assabentat.

— Però com s'entén! — exclamava En Montanya —. Si nosaltres no ho hem dit a ningú...

— Sí, bé, però... I el subconscient, què?

El transeünt opina

L'altre dia parlàvem del manifest que el senyor Soler de las Casas (que al Diluvio s'afegia, quan hi col·laborava, «Pitarra Hijo») ha adreçat a tothom en general i als barcelonins, i particularment demanant que treguin l'urinari (ell en diu socorra) posat sota el conegut monument del Pla de la Comadines, sense consideració a la personalitat de Frederic Soler.

Un dels pocs ciutadans que s'ha llegit el manifest, opinava, sense cap respecte a la memòria de l'arquitecte Falqués, autor d'aquell deliri de pedra picada:

— Hi guanyaríem que traguessin el monument i hi deixessin l'urinari.

Efectivament, no sabem què és més digne d'En Pitarra, si el monument que té dedicat o no tenir-ne cap.

Ampliant l'opinió del transeünt, i, al nostre modest entendre, millorant-la, creiem que en parlar de treure'l s'ha de sobreentendre que cal substituir-lo per un altre que no sigui tan grotesc.

Els grans films

Davant la notícia que es vol procedir a l'adaptació cinematogràfica d'El Capital de Karl Marx, s'assegura en els centres ben informats que Ramon Rucabado ha començat ja la d'El Criteri de Balmes.

Un miracle al Goya

El dia de Nadal al Teatre Goya van fer una receptació de més de mil pessetes, o sigui una quantitat gairebé astronòmica comparada amb les recettes habituals del teatre de la senyora Elena Jordi.

Aquesta no se'n sabia avenir.

— Però, què ha passat? Que s'han locat, aquesta gent?

Després, en veure la liquidació, va cridar al metge de la casa.

— Senyor metge — li va dir —, prengui'm el pols. No puc acabar de creure-ho. Em penso que els ulls em fan pampallugues.

Convalescència

En Rovira i Virgili trobà no fa gaire — diuen — un amic seu que s'interessa per les seves coses.

— I doncs, com va La Nau? — fa l'amic —. M'havien dit que estava malament.

— Ja millora, amic. La prova és que ja torna a sortir de nits.

Els grans raids

En Joan Estelrich se'n va un dia d'aquests cap a Nova York. Pensa estar-s'hi a la vora d'un mes.

El que ningú no ha pogut aclarir és el motiu del viatge. Quan l'Estelrich fa un somri.

Naturalment, hom tics més descabellats versió que té més mans del director tracte amb la Pa sonor.

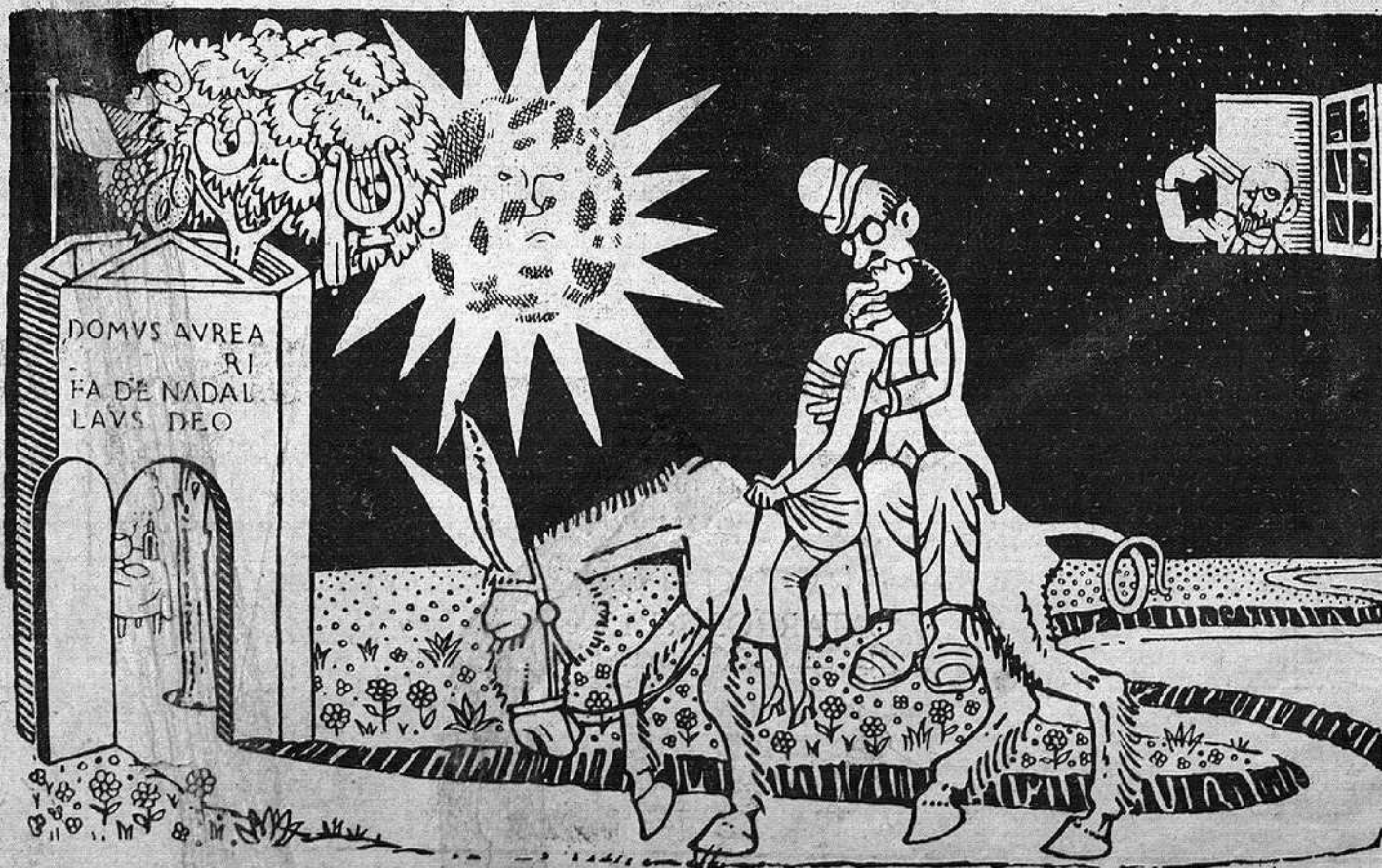
Innocentades

— És estrany qu hi com hi ha En innocentada.

— Ja n'han fet.

— Com s'entén?

— Sí, home: E ric Borràs.

Al·legoria de l'any vell i l'any nou barcenonins, per Apa

Francesc Pujols i el monument de Colom

Ara que el monument de Colom està mig de moda, per un lleó del citat monument que s'hi a l'escenari del Goya molt ben es-tilitzat recordem que un dia Francesc Pu-jols en companyia d'uns quants amics dis-cutien sobre el valor, la importància i el mèrit d'aquella gran obra artística que ho-nora els barcelonins de l'altra Exposició.

Els parers anaven molt en desacord i En Pujols, després d'un gran silenci, va dir:

— Aquest monument arribarà a la im-mortalitat si no li passa alguna desgràcia.

Ampliació de servei

Tot parlant de la revista del Goya que porta un títol tan tramviari i tan barceloní: — Què, què tal va el 20? Sembla que s'aguantava bé al cartell del Goya.

— Oh, i de més a més aguanta el Goya, és a dir l'empresa.

— Així, si hi ha prou públic, serà ques-tió d'afegir-li el remolc.

Síntoma alarmant

Sembla que la versió teatral del *Josep-et de Sant Celoni* que s'ha estrenat a l'Espa-nyol no ha despertat pas uns entusiasmes exagerats. L'altre dia — tercera representa-ció — En Russinyol era al quarto d'En Sant-pere. Al cap d'una estona, com si s'ho ha-guessin dit, començaren d'arribar a l'escenari l'Amichatis, En Roure, l'Oliva, és a dir, els autors de la casa.

— Ara sí que veig que la cosa ha anat malament — va dir En Russinyol. — Aquests ja vénen a heretar...

En Bernat ha badat

L'estrena d'En *Josep-et de Sant Celoni* ha donat motiu, a més a més, que En Rus-sinyol pogués dir un bon acudit.

— No comprenc — va dir — com En Ber-nat i Duran no s'ha adonat que aquesta obra era un plagi.

— Un plagi? De què?

— Sí, home... De la novel·la del mateix nom...

— És que, ja l'hi explicaré, a En Bernat i Duran, els èxits fàcils no el tempten.

Tres Joseps Carners

Hi havia En Josep Carner. Després sortí En Josep Carner i Ribalta. Ara es comen-ça a veure per les revistes de barriada uns versos de Josep Carner i Garriga. Caldria que Josep Carner comenci a pendre precau-cions. Hom diu si d'ara endavant signarà Josep Carner i Gasoliba. Ei, amb permís del bastoner.

RAMON BES & C.^a
Maquinaria, Tipus, Piletatge
de bronze, Tintes i utilitatge
per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telefàctica: DANIBES

Contra todos los dolores
no hay remedio de acción tan rápida como las tabletas de

CAFIASPIRINA

Sus efectos son también insupe-rables en las neuralgias, dolores de muelas, de oídos y de las sienes, así como también en los que acompañan a las molestias periódicas de las señoras.

Aumenta el bienestar, des-peja el cerebro y no ataca el corazón ni los riñones.

Desconfiad de las tabletas sueltas.

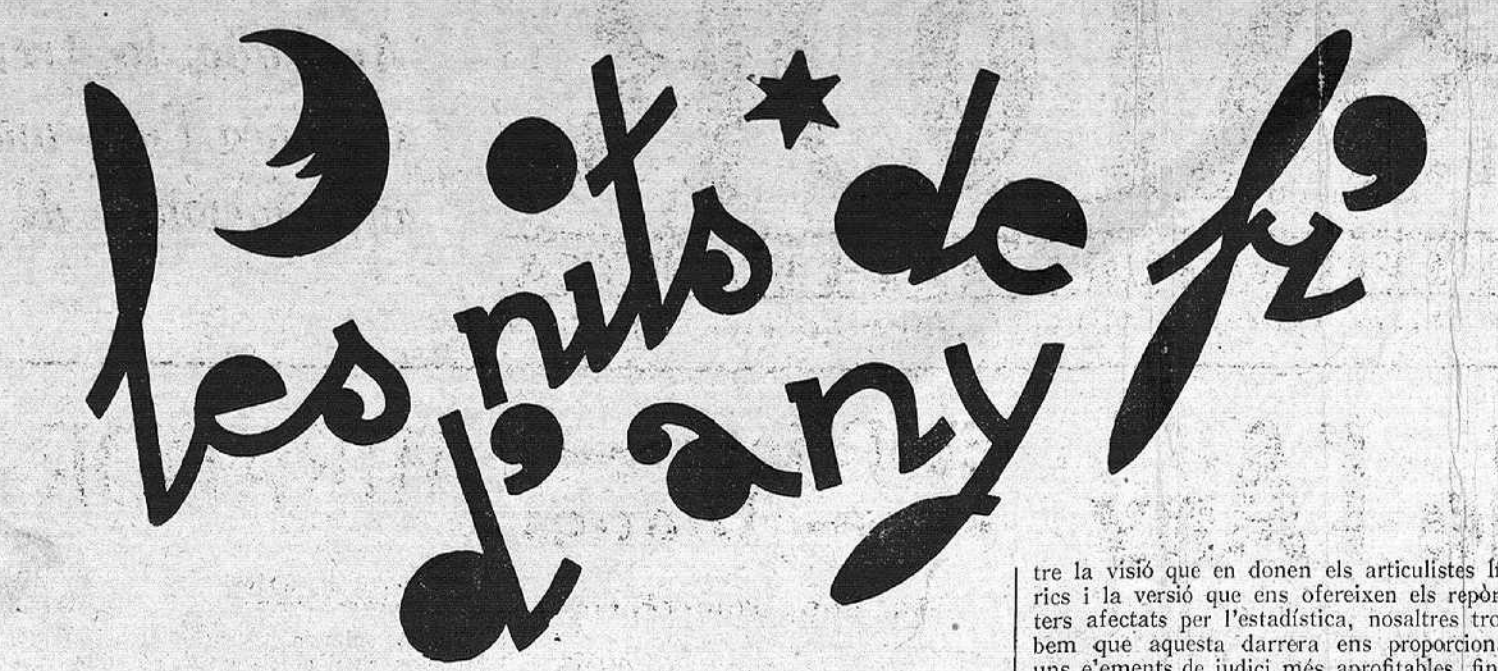

Aigua mineral natural

Català

stiva

er a taula

Barcelona ha celebrat amb l'entusiasme digne del cas, el 1920 aniversari del naixement de Jesús de Nazaret. Sant Josep, que era un baró exemplar, però home de poca imaginació, no devia sospitar mai que aquell fet aparentment tan senzill tingués una ressonància tan extraordinària i que, un grapat de centúries més tard, els ciutadans de les tres quartes parts del món es fessin un tip de beure xampany i de menjar ostones a la memòria d'aquella remarcable efemèride. Per la nostra part, podem dir que a Barcelona les misses del gall s'han celebrat *au grand complet*, que les sales dels altres espectacles s'han vist igualment plenes, que els restaurants, els cabarets i els mercats han estat insuficients per contenir la gentada que s'hi abocava. El *Noticiero* ha parlat d'un milió de perso-nes passejant-se pels carrers, i encara que la xifra sembli singularment exagerada, ens guardarem prou de posar-la en quarantena, perquè nosaltres tenim fe en el *Ciero*.

«La nit de Nadal és nit d'alegria.» En-guany, potser més que en els anys ante-riors, la nostra gent ha tingut interès a no desmentir el punt de vista de la canço po-pular. Potser seria arriscat voler treure d'a-quest fet conseqüències tendencioses, com, per exemple, un revifament de fe cristiana, o atribuir-ho a l'eficàcia de la saludable campanya que realitza *El Matí*. No; no creiem que els propietaris del Suis, del Col-on, de l'Excelsior o de la Maison Dorée, tinguin d'agrair res al senyor Josep Maria Junoy i als seus amics. El xampany que s'ha destapat, hom se l'ha begut ingenua-ment, sense cap mena d'intenció apostòli-ca. La gent s'ha gastat en coses superflues tants o més diners que els anys an-teriors, per demostrar una vegada més que estem passant una època de gran crisi i que no hi ha un pa a la post.

El company de la columna de l'esquerra, volem dir el senyor Sagarra, escrivia en *l'Espectacle* de la setmana passada el seu entenediment pel senyor que, en mig de la gran orgia nadalenca, comprava un conill, un trist conill, que seria el protagonista de tota la seva disbauxa, en dia tan senyalat.

Doncs bé: nosaltres l'hem vist aquest se-nyor del conill. L'aparició va tenir lloc al mercat de la Boqueria. Era un home alt, prim, amb un bigoti trist d'oficinista sense ambicions. Portava el conill sota el braç amb un aire tan desmenjat, amb una man-ca tan absoluta de sentit de la propietat, que, per un moment, arribàvem a dubtar si era el senyor el que havia comprat el conill, o el conill el que havia comprat al senyor.

Era un espectacle tan descoratjador, que potser seria qüestió d'organitzar algun fes-tival a benefici dels senyors que la nit de Nadal compren un conill.

Pel carrer Nou, venint del Paral·lel, pas-saven una colla d'homes, amb esparanyes, una botella a l'esquena i cantant d'una manera desaforada:

*Esta noche es Nochebuena
y mañana es Navidad.
Dame la bota del vino
que me voy a emborrachar.*

No sabem si eren els periodistes que han vingut a peu, des de Salamanca, per veure l'Exposició. És igual. Una estona després vàrem trobar a la Rambla una altra colla de gent que cantava. I després una altra, i una altra...

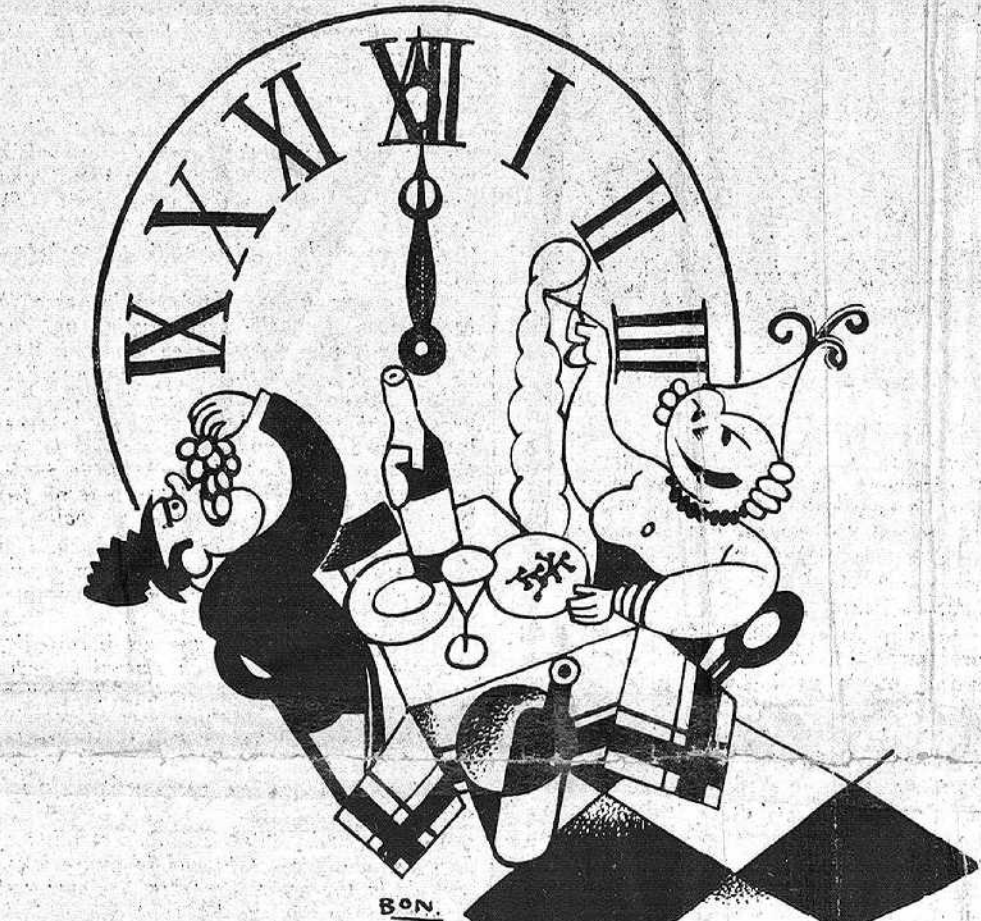
Arriba un moment, la nit de Nadal o la de Cap d'any, que tothom canta una mica. Quan aquest moment us arriba, vol dir que el més prudent és que us en aneu al llit.

La missa del gall té aquest enef, especial d'ésser l'única missa de l'any que és cele-bra a la nit. El clergat i els fidels tenen l'a-gradable sensació que fan una mica la boni-be. Però hi ha misses del gall i misses del gall. Per exemple, la que diuen els frares de Montserrat agafa una solemnitat en-luarnadora. El cor canta una música molt important i l'abat i els altres reverends del conjunt evolucionen amb una pompa i una majestat impressionants. Tot plegat us fa pensar amb una representació del *Parsifal*.

Aquest any la festa s'ha celebrat a Mont-serrat amb la brillantor acostumada. L'a-bat oficiava amb el cerimonial que li cor-respon. Una bona dona, neòfita — cal su-posar — en aquestes misses de gran presen-tació, va preguntar al seu marit, tota plena de dubtes:

— Vols dir que ens servirà aquesta mis-sa?

En mig de la unànime tendència a llen-car-se al carrer i a celebrar la diada sigui com sigui, hi ha un nucli escollit d'esforçats ciutadans que, aquestes nits excepcionals, es queden a casa. Són els noctàmbuls, els bons, els autèntics, els noctàmbuls de debò; els que cada nit tanquen la Rambla, els que llegeixen *La Publi* i *El Diluvio*, encara

regalants de tinta, abans de ficar-se al llit.

El bon noctàmbul, aquestes nits de Nadal i de Cap d'Any no es mou de casa. No pot sofrir l'espectacle atabalador d'una multitud espessa i desentrenada profanant la gràcia finíssima de les hores nocturnes. El bon noc-tàmbul es queda a casa amb l'amarga sensació de l'home que ha abandonat un delicat objecte a les mans dels bàrbars.

Si li demaneu explicacions sobre la seva actitud, el pobre noctàmbul us respon:

— Com voleu sortir, si pertot arreu us trobeu amb aquesta gentussa que no sap caminar, ni enraonar, ni beure, ni seure, ni res? Us fan caure la cara de vergonya!

Escena de cabaret.

Smokings, senyores en gran *soirée*, xam-pany, ostones, jazz, xibarrí, atmosfera carrega-da...

Un cartell en un lloc visible de l'establiment: *Cenas especiales para después de la misa del gallo.*

Tal com sona.

Les festes de Nadal i de Cap d'Any s'o-bren amb un pròleg dels periodistes fins, els quals escriuen unes tendres reflexions so-bre la significació, la força lírica d'aquestes diades. Després ve la multitud i fa el seu fet. Finalment, els diaris ben informats pu-bliquen el recompte de Nadal.

Hom s'ha menjat tants milers de pollast-res, tants milers de quilos de torrons, s'ha begut tants milers de litres de vins i de licors, s'han fumats tants milers de cigars...

Com es pot veure, el pròleg i l'epíleg d'a-questa festivitat difereixen d'una manera ben palpable. Tots els grams de sentiment i de poesia que han vessat els periodistes inspirats, queden convertits, a l'hora de la veritat, amb unes xifres d'estadística freda i pelada.

Es clar que Nadal és alguna cosa més que una gran fartanera col·lectiva. Però en-

tre la visió que en donen els articulistes lí-rics i la versió que ens ofereixen els repòr-ters afectats per l'estadística, nosaltres tro-bem que aquesta darrera ens proporciona uns elements de judici més aprofitables, fins al punt que podem midar la veritat poètica dels primers, gràcies als resultats aritmètics dels segons.

Tothom s'ha imaginat una vegada o altra l'espectacle *bizarre* que deu constituir el Nadal a l'Argentina o en qualsevol d'a-quests països on el 25 de desembre s'escau en ple estiu. Hom pensa en la gent que visita els pessebres amb banret de palla i en els establiments de banys que en aques-tes diades es veuen particularment concor-reguts. Fa l'efecte que un final d'any amb calor és un final d'any falsificat, és una broma pesada que ens gasta la Naturalesa.

Els barcelonins han tingut l'ocasió, en-guany, de poder veure amb els seus prop-is ulls el que és un Nadal amb calor. La

gent no es varen posar barret de palla per-què un atreviment semblant hauria estat molt criticat, però no pas perquè la tempe-ratura no hi convidés.

La qüestió és deixar-vos emportar una mica per l'ambient, oblidar una punta el calendari, i per qualsevol cantonada hau-rien pogut aparèixer una colla de caramel-laires i tothom ho hauria trobat molt natu-ral.

JOSEP MARIA PLANES

Barator de literatura i de documentació

Fa pocs dies, el suplement il·lustrat de *La Vanguardia* publicava una fotografia del «Discovery II», sortint de Londres cap al Pol Sud, «al pasar bajo el puente de Brid-ge».

Naturalment, el redactor culpable, que deu usar tinta «Ink» o màquina «Type-writer» per escriure els títols, ignora que *bridge* és la paraula anglesa que tradueix exactament pont. Però aneu amb aquests prosaïsmes a un home capaç de posar aquesta llegenda a una fotografia publicada pel mateix diari pocs dies abans:

«Un delicioso valle del Tirol (Austria), cuyas altas montañas no dejan nunca de vestir en sus cumbres los arniños eternos, decorado por el gélido manto de la nieve.»

L'APERITIU

Sant Silvestre. — Aquest era un para de la primera època, que es deia «Sil-vestre, i el yaren fer sant com gairebé tots els papes de la primera època. Els únics que s'escaparen de la santedat, en aquells temps nebulosos del catolicisme, són els atacats de tares positivament criminals, que no diuen amb la tiara de l'Apòstol Pere. Perquè, com és sabut, un dels pres-tigis més forts de la religió catòlica, apos-tòlica i romana és haver resistit tots els temporals de dalt i de baix, i la història eclesiàstica cita exemples de papes simo-niacs, assassins, lladres, etc. El famós Dant, príncep dels poetes catòlics, no va dubtar a engegar-ne uns quants a l'in-fern.

Sant Silvestre era, però, dels bons, no se li retreia vici conegut, i en canvi es contaven d'ell miracles que feien tremolar les pedres. No es coneix, però, un retrat exacte, físic i moral, d'aquest Sant Pare. L'Església fa escaure la seva festa el dia darrer de l'any, i això sol li dona una carta popularitat. Si Sant Silvestre, en lloc d'ésser el dia 31 de desembre, fos el dia 18 d'octubre, per exemple, ben segur que nin-gú no es recordaria d'ell. Ara la seva po-sició astronòmica el compromet, i hom el veu cavalcant heroïcament damunt de Ca-pricorni, no per anar a cap dissabte de bruixes, sinó perquè Capricorn és el signe zodiacal que correspon al desembre.

Silvestre es deia aquest nom, potser per la família, potser perquè ell mateix se'l deuria triar, per aficions a la soledat o a la verdor de les selves, o per un cert tem-perament agre o romàntic que li donava un color trenat i una mirada vaga. La imaginació popular se'l representa amb unes gran barbaesses, un nom potent i una figura escardalenca, tota tremolant de fred dintre d'una dalmàtica encarcada i res-plendent. Sota la tiara papal, que pesa com un dia sense pa, hi ha la calba de Sant Silvestre. És una calba lluenta, gaire-bé sense pell, i fa pensar en el cap d'aquell ocell del Senegal que es diu marabú, i és l'animal més trist i més capficat de la creació.

Sant Silvestre té un gust de pompa ascè-tica, que en certs moments agafa el to de la intransigència i de la ferocitat. I és curiosíssim que aquest Sant, tan poc con-descendent per la barrià, i tan esgarriofa-ment protocol·lari, a contrari es veu obligat a presidir la nit més embruixada i més turbulenta de l'any.

Nosaltres no som tan afectats a Sant Silvestre com la gent del nord d'Europa. Aquí diem «nit de cap d'any» i prou. Molts barcelonins obliden la testa del papa fa-mós, i ni saben que s'escaigui en tal dia; però la nit de cap d'any aquí tampoc té les proporcions dionisiàques del nord d'Eu-ro-pa; aquí es mengen dotze grans de raïm, gairebé per compromís, i es va als resta-urants a beure un xampany disgustat per-què la gent no digui. En els cabarets la nit de Sant Silvestre agafa més potència, però en els cabarets la prostitució té unes delicades inyeccions internacionals, i alguna vienesa i alguna irlandesa de tem-perament d'oli d'ametlles dolces porten al cos tota la brutalitat ancestral de la nit de Sant Silvestre.

A Alemanya, per exemple, la nit de cap d'any és batejada amb el nom del papa austerríssim. «La Festa de Silvestre» és la festa de les besades més fisiològiques i més sostingudes, dels exercicis de barrets forts aclofats damunt de la neu, amb una solidaritat alcohòlica, i no hi manquen les mitges de seda d'un invertit, ni una bala de revòlver que sap foradar una entranya amb tota precisió. És la nit explosiva de totes les púrries i de tots els barrets de co-pa, amb l'amor i la beguda sota zero.

Tots els que han passat aquesta festa estranya a Berlín o a Hamburg, en tenen el record del somni més agre i més estrident de la vida. I això no hi ha raó humana que ho expliqui; el fet de començar un any i d'acabar-ne un altre no és una causa prou forta perquè el cor es converteixi en una bota de gin, perquè el cervell visqui unes hores de xaranga desguaitada i les dents tinguin totes les tonalitats d'un prostíbul.

Davant d'aquestes nits nòrdiques no ens resta altre remei que pensar en el destí tràgic de Sant Silvestre. Quan al punt de les dotze de la nit, el gall més malcarat de la terra es desperta per engegar a tres temps el seu renece solemne, la tiara i les barbaesses de Sant Silvestre omplen el cel de llur presència. Els ossos del papa glò-riós, fosforescent per la força de la diada, són una constel·lació més, o, si voleu, un gran anunci lluminós. I després... l'alcohol es cuida de tot.

L'endemà la boira és més d'oli mineral, i el cor és petit, indecis i trèmul com l'any que comença...

JOSEP MARIA DE SAGARRA

CARPETES DE COCO BELGUES ♦ Josep Liedó Mas, fabricant
I CATIFES DE TOTES MENES Avinyó, 60 - Petritxol, 15

TOS BRONQUITIS, CATARROS, ASMA, etc.
La verdadera medicación balsámica la encontrará con el uso de las

PASTILLAS MORELLO

Joies i pel·lories

J. LLOCA

Rambla del Centre 33.
Passatge Lacarai, 2.

JOGUINES

Les festes de Nadal, Cap d'any i Reis tenen la virtut de submergir-nos durant quinze dies en un infantilisme que és un gran sedant. Després de les fires dels peixos i de l'apoteosi dels mercats de la fira fantàstica de les joguines. Gràcies a aquestes fires, des de Santa Llúcia als Reis els carrers de Barcelona ens ofereixen cada vespre un espectacle que cap altre període de l'any no arriba a igualar. Hi ha més gent i més llum pels carrers i l'imponderable d'una il·lusió col·lectiva que s'ho emporta tot.

I aquesta il·lusió creix i és cada any més exigent entre els infants i els grans. Amb la guerra va finir el període que donava un valor extraordinari a una peça de cinc cèntims i que veia la pesseta com un astre resplendent. Ja no hi ha res que valgui cinc cèntims, ni els llonguets. Cinc cèntims serveixen només com a moneda divisionària. Trenta anys, en una, un pobre agraït els dos cèntims; ara gairebé us doneu vergonya de donar només deu cèntims. I aviat, quan els tramvies apug'n preus, deu cèntims de pesseta només serviran per a comprar un diari. Sembla que quaranta anys en una els barcelonins reflexionaven una estona abans de gastar-se cinc cèntims en un aixarop quan arribaven a Canaletes tornant de passeig. Hi ha una mica més de fantasia en la vida d'ara, un major sentit del luxe que els grans hem encomanat als petits.

A les cases menestres, els Reis tenien abans un gran sentit econòmic. S'encarregaven de vestir els nens; en cap altre dia de l'any s'estrenaven tantes sabates i tants vestits, i si els pares eren culturals els nens eren obsequiats amb un cartell o amb uns daus que contenien tres o quatre abecedaris. La literatura infantil no anava gaire més enllà del Narro i de les faules il·lustrades. Les aficions del nen a les belles arts eren correspostes amb llapis de colors i amb uns daus que dividien en vuit trossos sis Sagrades Famílies i Madones pintures «pin-tades a l'oli». Les capses de pintures premiaven el mèrit ja reconegut del futur artista. Els Reis s'encarregaven dels torrons, neules i de les postres de la diada.

Les concessions a les aficions del nen oferint-li una joguina deliciosament inútil eren fetes amb un sentit encara més administratiu. Per als nens hi havia dues classes de joguines que envenien el mercat. Aquestes joguines, diguem-ne educatives, pretenien preparar els homes de demà, fer capellans i soldats. Moltes de les cases que feien heretiu — costum que ha salvat el país i que ara és una cosa i un privilegi a la gauduleria — destinaven un noi a l'església i un altre a les armes. En passar per aquestes cases, els Reis omplien de capelles i casulles a l'un i de sabres, espases i soldats de plom a l'altre. Aquests nens començaven a quatre o cinc anys la carrera eclesiàstica o la de les armes.

Hi havia, i duren encara, les joguines menys transcendents: la pilota, que és la reina de les joguines i probablement la més vella; la que entenen els nens i nenes de tot el món i adhuc els gats; la baldafa de tots colors, bronzidors, amb les seves diverses categories de «frases» i «omnges». Els «frases» eren de boix, blancs i llarguets; les «omnges» eren rabassudes i s'adormien ballant. Hi havia bales de pedra i bales de vidre amb irrisacions, joc que es va perdre. I entre els objectes «profans» el més profà de tots era el teatre. Es ple-gava com un acordó i feia somniar els nens de províncies. El repertori destinat a

les nenes era igualment limitat. L'eterna nina, desvetlladora d'instints maternals, feia més cara de nina que les d'avui i ja deia «papà» i «mama» si era de casa de senyors. Es deixava vestir i despullar, tenia baguls plens de roba i cuines molt primitives.

La joguina transcendental, la que pretenia insinuar vocacions, ha estat gairebé arreu. Atents a l'ambient civil de l'època, els fabricants de joguines han posat la producció de la joguina devota o bel·licosa al nivell de la crisi de vocacions. I el món de les joguines s'ha ampliat i diversificat com el món de debò que reproduceix en miniatura.

I res no comou tant un infant de 1930 com els sistemes de locomoció. Les locomotores de xemeneia alta, les diligències, carros i tartanes que les joguines de finals del segle passat copaven, tenien ja tant prestigi que gairebé pot suposar-se que aquell entusiasme presentia la revolució de l'automòbil, les locomotores de setze rodes, els trens elèctrics, els autobusos de dos pisos, els grans transatlàntics, els avions i els dirigibles. A tres anys els nostres nens van en autopati, abans de tres i mig evolucionen perfectament en patinet i van en tricicle, i a quatre menen per les avingudes dels parcs uns automòbils que poden fer deu quilòmetres per hora. Els automòbils han embotellat els aparadors de joguines. Hi ha automòbils de joguina més simples i elegants que els de debò, i els avions de sis rals són perfectes de línies. Les nines han evolucionat, la majoria ha perdut l'encantament de nina i si goséssiu les petonejarieu.

M'asseguren que produïm més de la meitat de les joguines que consumim. Però no tenim cap joguina característica del país: les nines russes i italianes fan la pols a les nostres. La nina russa no arriba perquè parla el bolxevic; la italiana té un cutis de presse.

No hi ha cap objecte tan viu com les joguines. La seva feblesa, aquell «mira i no em toquis» és el seu principal encís i una de les raons econòmiques en que es funda aquesta indústria i totes les altres indústries modernes de fantasia. El pla de comprar-la, mirar-la una estona, oferir-la i veure la mutilada o desllogada a mitja tarda del dia de Reis és tota la seva història.

Aquests dies tots els aparadors seran plens de joguines. La demanadissa és tan fabulosa que les botigues dedicades a aquest ram han de sofrir una competència general. Els apotecaris són els únics botiguers que encara no s'han decidit a vendre joguines. Els cavalls, els patinets, els ossos i les tauletes d'escriptori surten de les botigues i envaeixen les voreres. I aquesta exhibició no fa trontollar la fe dels infants. La fe dels grans ens farà aturar aquests dies davant els aparadors de joguines i contemplarem com els ferrocarrils elèctrics en miniatura donen la volta a un paisatge de joguina, es fixen al túnel, s'aturen davant un pont llevadís, fan a les estacions les parades normals i surten i arriben a l'hora com els trens d'Itàlia i els de tot arreu.

MANUEL BRUNET

Mirant a fora

Finances

El ministre de Finances francès M. Chéron va tardar unes setmanes a fer la publicació, acostumada de la recaptació trimestral dels impostos, i no s'hi va decidir fins que les reclamacions i les protestes insistents dels diputats es varen fer irresistibles. Un cop coneguts les xifres, es va veure que la quantitat ingressada superava d'alguns centenars de milions la prevista en el pressupost.

No volia fer aquesta publicació — va dir M. Chéron — perquè tinc por que els diputats, davant de l'excés de l'ingrés, vulguin augmentar les despeses en la discussió del nou pressupost.

M. Chéron estava molt satisfet d'haver trobat aquesta manera de tornar la pilota als parlamentaris quan als pocs dies el professor Gaston Jéze, un dels tècnics de més autoritat a França, assessor de tots els governs, el Keynes francès, va publicar un article de tota mena contra el ministre.

Si M. Chéron ha volgut fer una broma — deia Jéze — només es pot dir que és una broma desgraciada; però si ha volgut expressar un criteri de Govern, és senzillament catastròfic. El dia que les finances franceses siguin un secret, apartades del lliure examen i discussió de l'opinió pública, i sotrestes al control constant del Parlament, tota la ciència de tots els tècnics i totes les reserves d'or del Banc de França seran impotents per impedir que la desconfiança de fora enfonsi el franc d'una manera definitiva.

El pobre M. Chéron no ha tornat a fer cap broma sobre les impertinències dels parlamentaris.

El monòleg

Per ordre personal de Mussolini han estat dissoltes les organitzacions feixistes dels italians residents a Nord-Amèrica. Des que el Senat americà en el mes de novembre va prendre l'acord de fer una enquesta oficial sobre les activitats feixistes als Estats Units, hi havia el perill d'un conflicte amb Itàlia que el Duce s'ha donat pressa a tallar.

No ha deixat d'influir en aquesta inesperada solució el saber que el Secretari d'Estat Mr. Henry Lewis Stimson sent molt poques simpaties pel feixisme. És home que, sense ésser un taciturn com Coolidge, no és gaire amic de paraules ni de discursos. Quan té de parlar a la Cambra o al Senat ho fa amb una gran concisió, no desproveïda, però, d'un humorisme, fred i incisiu, que és sovint la delícia dels oients. I l'opinió que té de Mussolini no casa amb el seu temperament.

Un dia va fer en un cercle d'amics la següent definició del monòleg:

— Un monòleg? És una conversa entre el President Coolidge i Mussolini.

Luxe de ministre

El poder no ha encomanat la mania de les grans escomeses al líder del partit agrari de Rumania. El mateix President del Consell, Juli Maniu, continua la vida senzilla que duia quan no era més que un diputat d'oposició. N'és una bona prova el fet que es conta en cafès i cercles de la capital.

Un bon dia el sastre del President, que viu a l'antiga residència d'aquest, a Cluj, Transilvània, va rebre un telegrama de Bucarest redactat en els següents termes: «Prego que girin del revés tres vestits complets i els trametin aquí. — Maniu.» El sastre va creure que es tractava d'una broma i va estripar el telegrama sense fer-ne cas. Però al cap d'una setmana, rep una carta del mateix Maniu, demanant-li per què no s'havien complert les seves instruccions telegràfiques. El sastre, esverat, se'n va anar immediatament a Bucarest.

— Perdona, Excel·lència — va dir al President —. No vaig entendre el vostre missatge. Si m'haguéssiu manat girar del revés un vestit, hauria comprès que l'ordre era vostra per raó del costum; però com que deia tres vestits...

— Res, res. Ara que sóc Primer ministre em sembla que em puc permetre el luxe de fer-me arreglar tres vestits d'un cop.

Hindenburg humorista

Sembla que l'irascible Snowden, el laborista ultra-patriota, no té bona premsa a Alemanya. No li perdonen que la seva política de prestigi nacional anglès hagi privat als alemanys dels milions que els podrien pertocar per la liquidació de l'últim període del pla Dawes, i encara menys que hagi parlat aquests dies de restablir el sistema de sancions pel cas de mancament d'Alemanya en l'execució del Pla Young.

Ara diuen que des de la conferència de La Haia, els alemanys ja li havien descobert el joc, i s'atribuïa al mariscal Hindenburg un comentari fet aleshores i que no deixa de tenir gràcia.

— La lluita entre Snowden i els delegats aliats — deia el President del Reich — em recorda una escena que vaig presenciar quan jo era sub-tenent a Cassel, entre un capità i un bon burges que passava molt tard del vespre per un carrer d'aquella petita ciutat melancòlica.

— Em voleu donar cinc marcs, bon senyor — deia el capità — per poder anar a menjar i dormir a cobert aquesta nit? Estic sense un cèntim des de fa dos dies.

— Ho sento molt — va respondre el burges —, però només porto al damunt un bitllet de mil marcs, i ja ho veieu, haurieu de tenir canvi.

— Amb molt de gust — diu el capità —. Aquí està.

I es va treure de les butxaques que suposava buides un grapat de bitllets i de monedes.

Aquest número ha estat passat per la censura governativa

COSES DEL TEMPS

Futbol Nadalenc i Internacional

Des de fa molt temps que l'arbre de Noel s'és convertit per als futbolistes de totes les latituds en una necessitat de fer un intercanvi d'equips visitants. Ja en els començaments del nostre futbol espectacular, per Nadal, ens visitaven equips que deixaven molts records. Per Nadal es va escaure la inauguració del primer estadi de la Fuixarda, on ara es troba el parc d'atraccions de Montjuïc i que va coincidir amb la primera visita del «Sparta» de Praga que, de fet, fou la fita inicial de la nostra incorporació entre els valors internacionals del futbol.

«Sparta» de Praga, quan la seva primera visita, donà lloc a les més vives explosions d'indignació per part d'un públic famelic de victòries. Ho vàrem pagar una mica car, certament, perquè el públic de Barcelona va guanyar-se una trista fama d'intemperant, fins al punt que molts equips estrangers refusaven de venir en les seves «tours».

Aquella passió desenfrenada fou més aviat conseqüència de la incorporació als nuclis esportius d'una gran massa de públic que fins aleshores n'havia restat allunyada. Massa que desertava de les curses de braus i necessitava, fos com fos, satisfer la necessitat d'adular.

La formidable irrupció portà conseqüències ben desagradables al futbol.

L'entusiasme esdevingué apassionat i l'apassionat, fanàtic. Els jugadors eren intangibles i rebien ofrenes com uns déus pagans.

El clàssic tipus de «directiu» arrenca també d'aleshores. La voga feia del futbol el centre d'atracció i, naturalment, els esnob, o els qui sentien la pruja de figurar, trobaren un fàcil escambell amb tota aquella organització una mica anacrònica, fins aquells dies inspirada en la bona fe i que, naturalment, tampoc estava preparada per a la grossa absorció.

Avui tot sembla haver-se centrat més, sortosament per a tranquil·litat de tots nosaltres, perquè altrament hauríem enfollit.

Un jugador de futbol ja no és un ésser superior; els directius han passat a la categoria d'administradors més o menys exherits de les grans societats anònimes com són avui els clubs; els qui escrivim de futbol podem sense por a cap mena de coacció dissenyar de l'actuació d'una Junta, censurar el partit d'un jugador i negar que darrera un partit de pilota hi hagi cap mena d'ideal en pugna, com alguns s'entestaven que fos dit o que es fes veure.

Sortosament, tot allò ja és lluny. Volem creure que per no tornar mai més.

Si el partit nadalenc d'enguany ens deixa alguna rebança és el de comprovar la baixa que està fent el futbol. Admetent — com sembla deduir-se — que l'«Admiral» és actualment un dels millors equips vienesos i essent el «Barcelona» un dels conjunts més complets que tenim a la Península, hem de convenir que el futbol, a mesura que s'ha anat enriquint de mitjans materials, ha anat empobrint-se d'elements amb facultats.

Aquests partits amb els vienesos no deixaran rastre en el record de ningú, tan gran ha estat la grisor que els ha presidit els dos dies. Sembla que a mesura que el professional obté més avantatges i més profits, el seu esperit està més i més allunyat del joc.

Una de les observacions que s'ha pogut treure d'aquest «Admiral», és que malgrat la correcció que era norma i estil dels equips

austríacs, ara, al cap de tres anys, remarquem que els seus equips s'han especialitzat en tota mena de trucs i de martingales.

Quan aquest número surti, estarà a punt de celebrar-se el primer partit oficial Espanya - Txecoslovàquia. Aquests partits internacionals també han anat caient en desús, conseqüència naturalment de l'abús que se n'havia fet. En aquest sentit, la política que se segueix actualment de restringir-los i deixar-los reduïts a dos o tres, amb les Federacions europees de més importància, ens sembla bona.

Els matches internacionals tingueren el seu moment, en aquest país, com en tots aquells que hom creia necessari crear aquest xovinisme artificiosament inherent a l'esport modern. Car, per una d'aquestes paradoxes tan freqüents en la vida, l'esport, que està concebut per a agermanar pobles, de fet no serveix més que per a distanciar-los. Algú es va escandalitzar quan el bilbal Gutiérrez Alzaga va preguntar-se: «Per què hem d'anar a Montevideo? Si l'esport no serveix més que per a dissociar els pobles i un partit de futbol ens tirarà a terra tota la literatura de deu anys d'aproximació hispano-americana.» En el fons, tenia tota la raó.

A Catalunya n'hem fet una prova massa evident per posar-ho en dubte. Viles contra viles i comarques contra comarques, foren el resultat d'uns desgraciats concursos de futbol. No recordo, per exemple, aquell conat de guerra civil entre valencians i barcelonins per uns partits de futbol?

Tots el qui abans de la guerra s'havien interessat per les nacionalitats oprimides covaven una forta simpatia pels txecs. Els seus «sokols», fogars de l'ideal irredentista, com n'havien estat de cantats i admirats! «Sparta» de Praga, quan la seva primera visita, fou rebut ací com una salutació al poble que havia recobrat la seva llibertat. Però tot aquell corrent de simpatia es va fondre per uns «hands» o per uns «fouls» més o menys declarats d'alguns dels seus futbolistes. L'actitud airada d'uns quants espectadors bastà perquè els txecs escampessin una ona de descredat per a Barcelona. I així l'esport destruí un dels seus més elementals motius: el de crear l'amistat entre pobles i races.

De totes maneres, com que ja no ens trobem en el període agut del xovinisme esportiu (viva demostració n'ha estat la indiferència amb què fins a darrera hora el públic ha acollit l'anunci del match), tenim plena esperança que amb motiu d'aquest primer Espanya - Txecoslovàquia no es repetiran les conseqüències desagradables de quan el match inaugural de l'Estadi de la Fuixarda.

Els futbolistes txecs jugaran més bé o més malament; empraran recursos més o menys lloits i correctes, però la consideració que per aquest admirable Estat enclavat al bell mig d'Europa senten els que miren una mica més enllà de la pilota, no minvarà gens ni mica.

Cal confiar que quan tornin a llur casa, també els jugadors del «Slavia» i del «Sparta» que integren l'equip nacional de Txecoslovàquia, i els seus acompanyants, sabran retre la deguda justícia a les nostres coses i reconeixeran que afortunadament per nosaltres no tot es conclou a guanyar o perdre una partida de futbol.

VÍCTOR DEBENADES

Avui l'avi ha portat Ovomaltina

La joventut creu que el gaudir de bona salut és una cosa ben natural; els vells, en canvi, saben apreciar-la. Però les persones experimentades donen Ovomaltina a llurs fills o a llurs nets; car volen veure'ls sans i foris i ben armats contra les vicissituds de la vida. L'home fort és optimista i estima la vida que és la dot dels qui tenen bona salut.

El nombre de les persones de constitució malaltissa és ben petit, comparativament al d'aquelles al-

tres qui malmeten llur salut per una alimentació impròpia o un gènere de vida irregular. «Ens emmetzinem amb melzines cares, per curar-nos amb altres melzines», digué un lliet. Si, enlloc d'això, preneu Ovomaltina, aquest fortificant natural concentrat a base d'ous, llet, malta i cacau, us permetrà de suportar la vostra tasca diària, per feixuga que sigui, sense fatiga, mantindrà l'equilibri de les vostres forces i us preservarà de malalties persistents.

Una tassa

d'

OVOMALTINA

al desdèjuni

crea sang, múscles i nervis.

Llaunes de 250 i 500 grams a les farmàcies i drogueries.

Fabricants: Dr. A. Wander, S. A. - BERNA (Suïssa)

CANISTERIA FITO EN CORBATES NOVELTATS ALTES Jaume I, 11 Telèf. 11655 BARCELONA

Banyeres Cardona Vergara, 1

Per visitar l'Exposició de Sevilla

així com Saragossa, Monestir de Piedra, Madrid, Córdoba, Granada, Serra Nevada, Múrcia, Alacant, Alcoi, València, Tarragona

sortiran de Barcelona, amb data 20 de gener, les dues

PROXIMES EXCURSIONS EN AUTOCAR

(tipus Pullmann proveït de calefacció per aire) que amb creixent èxit organitza

VIAJES MARSANS, S. A.

Quinze dies de deliciós viatge comprenent tota despesa d'allotjament i pensió en hotels de primer ordre, impostos, propines, etc., per només

Pessetes 775, per persona

Detalls a satisfacció seran donats a qui en sol·liciti de qualsevol de les sucursals i corresponsals de VIAJES MARSANS, S. A., o de la Casa Central de Barcelona, Rambla de Canaletes, 2 i 4, apartat núm. 1.

IMPORTANT. — Els turistes poden agregar-se a l'excursió en qualsevol població de les de l'itinerari, tornant-hi després d'una estada de quatre dies per a la visita de l'Exposició de Barcelona. Informes sobre demanda.

LES ALLETTES

L'EXPIACIÓ

Conte inèdit de CARMÉ MONTORIOL

—Us dic que el sermó no em farà pas canviar de pensament. Tot això de caritat i perdó, paraules; res més que paraules. Un bon càstig és la millor esmena del pecador, i, si altra cosa no, un exemple pel restant de la gent. No sé per què m'heu de voler dissuadir... Al cap i a la fi, tots els que teniu mosses m'hauríeu de donar les gràcies de fer un escarment com el que us tinc promès.

—Home, què voleu que us digui? Potser d'una banda teniu raó. Però un fill és sempre un fill... No voldria, per res del món, que es fes un escarment amb un dels meus, i Déu me'n lliuri de ser jo mateix qui proposés una tal cosa.

—Tenia raó mossen Josep. Quantes vegades hem faltat, nosaltres tots! I justament aquest pecat...

—Aquest pecat, aquest pecat!... En les dones té unes conseqüències més greus que no en nosaltres. La prova, si no... Que es guardin, doncs. Si la pobra de la seva mare fos viva...

—Per ella hauríeu de tenir caritat. Si hagués tingut mare, potser això no li hauria passat. Penseu que vós, en arribar del camp, al càrrec de seguida a fer la manilla, i ella, a casa, sempre sola. Si era jove, i bonica, i alegre, i tenia tants de festejadors.

—Que no li havia dit, jo, que no volia que escoltés el foraster? Gent que no se sap d'on vénen, que avui són ací, i demà qui sap on paren.

—L'havia rondada, inútilment, tot el jovent del poble. Que el nostre jovent, doncs, tingui la seva revenja.

—Que no sabeu què m'ha escrit, la gata-maula?... Que més s'estima servir a ciutat que no haver de passar per la vergonya de tornar al poble; que treballarà pel seu fill i no em demanarà mai res... Perquè, és clar, la pobrissona no ha tingut cor per a dur-lo a la Casa de Caritat!

—Ah! que no s'ho pensi pas, doncs. Dissabte em planto a la vila, sense avisar-la; i, diumenge al migdia, som de retorn. La faig baixar de la tartana, a la carretera, i, au!, amunt! Que travessi el portal, amb el bordegas als braços; que pugui la costa del carrer Major i passi davant del càrrec del Xic, que vessarà de gent, en aquella hora; que creui la plaça i la vegin les noies que s'esperen per omplir el cantírs a la font de l'om...

Res no era capaç de dissuadir En Ciso quan s'havia fet un propòsit. Tota aquella setmana que no parlà d'altra cosa. Semblava que trobés un plaer a bescantar la seva filla, a rabejar-se de la seva vergonya, i, precisament davant d'aquell cas de pare anormal, tothom sentia una mena de repulsió, i la gent l'escoltava en silenci.

Aquella mateixa gent que, en altres circumstàncies s'haurien fet una festa d'aquell incident; bon tema de murmuracions, espècie pròpia d'amargades enveges.

Diumenge. Com de costum, el jovent féu petites rotllanes a la porta de l'església, a la sortida de missa.

Tots parlaven, apassionadament, d'una mateixa cosa. L'arribada de l'Agnès era el tema de totes les converses.

De sobte, un dels xicots semblà transfigurat. Al foc d'una idea generosa, l'ànima se li féu visible, al rostre; i una ardor de caritat li feia espurnejar els ulls i arborava les seves paraules d'entusiasme sagrat.

Aquells rostres de terrassans, en la seva majoria inexpressius, tancats, s'il·luminaren estranyament.

I vaig veure com Jesús somreia a cada un...

Una hora després s'hauria atallat, del mirador de davant l'església, com una tartaneta blanca entrava a la vall. Era tan llunyana, encara, que semblava una joguina. L'egua roja començà un trot lleuger, com presentint la fi de la jornada. La tartana s'aturà a la carretera, davant mateix

de la costa que menava al poble, on, al llindar d'un camp de blat, ros, a punt de segar, s'elevava un Sant Crist, els braços oberts, els ulls dolçament acollidors...

Agnès caigué de genolls, mentre aixecava amb mans tremoloses, l'infant enriolat. El vent feia volar els rulls sedosos del nin, ensems que els cabells, plens de pols, del Crucificat.

—Au, amunt, i prou camàndules!—féu la veu regallosa del pare.

Agnès s'aixecà trontollant, i, portant a braç la seva creu, començà l'ascensió penosa del Gòlgota.

Arribà al portal. A l'entrada del poble no hi havia ningú. Un moment s'aturà i es girà de cara a la vall.

La plana era esbatanada i riallera, davant d'ella. Si hagués pogut quedar-se allà! Però el seu pare l'atívia.

Unes quantes passes més... El silenci augmentà que la voltava li féu aixecar els ulls. El carrer era desert. No hi havia ningú al llindar de les portes.

Ella havia esperat l'escarni i la befa. Continua caminant.

Ara passava davant del càrrec del Xic.

A les festes, els homes del poble esperaven l'hora de dinar, tot fent la copeta, asseguts davant les taules, al bell mig del carrer.

Les cortines de la casa eren tirades i no es sentia cap veu, a l'interior.

Després, Agnès travessà la plaça. Solament la remor de l'aigua i el fresseig del vent en l'om lleuger.

I un rossinyol cantant en la branca més alta...

A la porta de casa seva, Agnès, aixecant son infant al cel, exclamà:

—Gràcies, Déu meu, per aquest miracle!

El seu pare entrà, de pressa, i ella, amb els ulls plens de llàgrimes, no veié el trasbalsament que l'agitava.

L'endemà de bon matí, l'home li digué que es veia obligat a anar-se'n uns quants dies. Li havien proposat de vendre's els oliverars de Massenet, i com que ell no podia, tampoc, menar-se'ls... Arribaria, segurament, dissabte al vespre.

Agnès sortí molt poc durant la setmana. Les hores se li feien llargues entre les parets de casa seva, on havia tant plorat, uns mesos abans, quan volia anar-se'n, i li dolia, ensems; quan temia la ira del pare, i li recava abandonar-lo, haver-lo de deixar tan sol...

I, ara, què li passaria encara? Com la tractaria, l'home, a la seva tornada?

Mirava l'infant, que dormia llargues hores, plàcidament, mirava l'infant i els ulls se li negaven.

Arribà el dissabte, tan temut. A l'entrada de fosc es presentà son pare. Li digué que estava molt cansat, menjà un plat de sopa i anà, tot seguit, a acostar-se.

L'endemà era Sant Joan, la festa petita del poble. Hi havia sardanes, a la plaça; ofici solemne, a la parròquia.

—Vesteix el nen, que irem a ofici—digué En Ciso.

Agnès tremolà tota, però obeí. Estava resolta a suportar qualsevol afront, en silenci.

L'infant era tot blanc i rosat, bolcat amb pulcra bandola de piqué.

L'avi l'agafà, amb gran compte, com si tingués por de fer-li mal amb les seves manasses ineptes, i, posant-se'l al braç, manà a la seva filla:

—I tu al meu costat.

I així travessaren el poble.

Hi havia balls, a la plaça.

Al pas de pare i filla, les sardanes s'aturaren. El silenci era augment; només reflaïen els músics.

I l'home presentava l'infant amb la mateixa unció que el sacerdot hauria presentat la Sagrada Forma.

I així davallaren el carrer Major, i passaren pel càrrec d'En Xic, que en aquella hora era ple de gom a gom, i pujaren la costa de l'església.

I entraren al temple del Senyor en el moment que tritllejaven totes les campanes.

CARMÉ MONTORIOL

El director de MIRADOR ha tingut la bondat de demanar-me unes confessions relatives a la novel·la que acabo de publicar i que les circumstàncies han voltat d'una atmosfera de curiositat que, naturalment, no tinc cap interès a destruir. No provaré pas de fer una autocrítica. M'accontentaré de fer un esforç perquè la crítica dels altres trobi més elements a tractar i més problemes a resoldre. Es a dir, no faré la comèdia de mossegar-me jo mateix amb fingida violència. Oferiré tan estoicament com pugui el meu infant a les mossegades d'altri.

Per què he escrit "Fanny"?—Com gairebé totes les coses que escric, *Fanny* ha nascut de la confluència d'un desig espontani i d'un esforç volitiu. Com que no professo la doctrina romàntica que converteix l'escriptor en una mena d'il·luminat i el suposa obligat a escriure amb la mateixa fatalitat que una pomera a donar pomes o un

CARLES SOLDEVILA

rosar a donar roses, no m'avergonyeix gens d'admetre la intervenció de la voluntat en la naixença de les meves obres. No dubto pas que alguns escriptors, i entre els més estimables, escriuen en una mena de subdeliri; però em consta que aquests estats més o menys pròxims a l'al·lucinació són provocables a voluntat i sols perduren a causa de coaccions.

Si alguna cosa és verament espontània en mi és el gust de les experiències diverses. Sens dubte, això, des d'un punt de vista de tàctica literària no fa sinó perjudicar-me. La gent, i sobretot els especialistes miren amb prevenció l'home que no s'avé a restar classificat en una casella o a tot estirar en dues. Assagista i periodista... Combinació acceptable. Periodista i dramaturg... També pot anar; té precedents nombrosos a tots els països del món. Novel·lista i dramaturg... Encara es pot consentir, sempre a condició de trobar que una de les dues activitats és força inferior a l'altra. Poeta i crític... Hi ha el cas de Baudelaire; n'hi pot haver d'altres. Però així que passeu de les activitats dobles a les triples, quàdruples o quintuples, la colera del gremi sol créixer terriblement.

Sens dubte, aquesta multiplicitat de vocacions no és rara en les altres literatures. Costaria poc de dreçar un inventari de polígrafs alemanys, francesos, anglesos o americans. El que hi ha és que en les literatures que abasten grans territoris, aquest *peccat* pot dissimular-se fàcilment. Hi ha tantes publicacions, tants teatres, tantes tribunes per a conferències!... En canvi, a la nostra Barcelona cada ratlla que escrivim és llegida pels mateixos lectors, cada comèdia es representa en el mateix escenari, cada paraula remou el mateix aire...

Si a Catalunya el *peccat* és més vist i al mateix temps de més bon cometre. L'escassa densitat de la nostra vida literària fa que un home pugui introduir-se sense cap esforç en qualsevol gènere... Gairebé tots tenen una crisi de personal. Gairebé tots solliciten fadrins o aprenents. El Premi Crexells no és precisament una vasta invitació al correu de la novel·la?

Ara bé; tot té els seus avantatges en aquest món. Si és innegable que amb relativa freqüència em trobo acusat de treballar massa o de tocar massa tecles, en canvi, tinc la compensació inapreciable de veure que sempre hi ha amics que enyoren que no toqui la que he deixat de tocar anys o mesos abans. "Quina llàstima! Heu deixat de fer versos i precisament són els versos l'única cosa que realment té valor en la vostra personalitat", us diu l'un.

"Ara heu trobat la vostra vocació veritable—em deien quan vaig publicar els primers contes—. Sou un contista! No cerqueu més." I encara, quan vaig iniciar la meua aventura escènica, no mancava algú que insistís en aquest punt de vista: "Aquesta comèdia és un conte escenificat; el contista val més que no el dramaturg..."

Recentment, però, una part de la crítica tendeix a canviar d'actitud. Troba que les meves facultats donen més rendiment a l'escenari que no pas en la literatura narrativa. Lloa't sia Déu!

Si, de moment, aquesta versatilitat dels amics i dels enemics contraria una mica, a la llarga esdevé una font de serenitat filosòfica.

Què hi voleu fer? He escrit una novel·la. Perdoneu. No us puc prometre de no tornar-hi, però us dono paraula que no abusaré.

Tanmateix "*Fanny*" és una novel·la?—En el concepte antic de la paraula, potser no. En un concepte modern, no hi ha dubte que sí. Si ateneu a les dimensions, trobareu que són si fa no fa les mateixes que tenen les novel·les de Mauriac, de Colette, de Maupassant (exceptuant *Climats*, que potser són dues novel·les en un mateix volum)... Que el *roman* d'avui és la *novelle* del segle XVIII? Molt bé: i què?

A despit de les grans excepcions, que poden comptar-se amb els dits de la mà (*A la recherche du temps perdu*, *Buddenbrooks*, *Les Thibault*, *Ulysse*...) la tendència a la concentració és un fenomen palès en tots els gèneres literaris. La poesia, per poder-se filtrar entre els intersticis de la vida moderna, ha hagut de fer un esforç de síntesi. El poema èpic en mil cants, el melodrama que dura quatre hores, el fullot que ocupa mil cinc-centes planes, han esdevingut singularitats—de vegades admirables, adorables, sublims, si voleu—però singularitats.

Altrament, tal com la qüestió s'ha plantejat durant aquests dies, no era de mena literària sinó purament de mena jurídica. Dir dues centes planes, sense limitació de lletra, ni de marges, no és sinó donar la definició legal del llibre. Dues centes planes és llibre; menys de dues centes planes és fascicle i està sotmès a censura prèvia.

Evidentment, no hi ha cap obstacle a tornar la discussió al terreny de la crítica o de la preceptiva. I aleshores no tinc cap inconvenient a reconèixer que *Fanny* pertanyi a una família de novel·les que no entren dins els canons clàssics del gènere... uns canons que deien enfora del clos novel·lístic obres tan separades per la tendència com *La mort a Venècia* de Thomas Mann, *Les caves del Vaticà* de Gide, gairebé totes les narracions d'Anatole France i de Loti, moltes de Stefan Zweig, totes les de Mauriac... en una paraula, el setanta-cinc per cent de la producció narrativa contemporània. Allà on hi ha una tendència monogràfica, o a tot predominament líric o a una pruija analítica massa obstinada, difícilment es produeix la novel·la novelesca, tal com va fixar-la el segle XIX amb Balzac, amb Tolstoi, amb Dickens i amb l'escola naturalista.

Sens dubte, ni les meves aptituds, ni les meves predileccions em destinen a continuar la gran tradició novel·lística. No és, doncs, per esnobisme, ni per modernisme, que em refugio en aquest art narratiu que en lloc de proposar-se la creació de vastíssims frescos socials, tracta de donar un caràcter o un conflicte amb el màxim despullament possible i amb aquella claredat obliqua que estilitzava les figures sense deformar-les.

Per què he emprat el *monòleg interior* per escriure "*Fanny*"?—Temps ha que sentia el desig de provar aquesta fórmula que amb la del sobrerrealisme constitueix l'adquisició cabdal de la tècnica moderna. Ningú no l'ha assajada encara en català. No és encara popular en cap literatura del món ni és probable que ho esdevingui. Pel que sembla escua a Edouard Dujardin la glòria d'haver-la usada per primer cop en una narració llarga. Valéry Larbaud, d'una manera més conscient, ha reprès el procediment i l'ha perfeccionat. Joyce l'ha dut a les darreres conseqüències... Tanmateix, ha estat Schnitzler qui amb la seva famosa *Fräulein Else*, ha convertit allò que era un instrument d'investigació de la consciència, en un instrument d'art.

En què consisteix el *monòleg interior*? A què aspira? Aspira a presentar la pel·lícula del pensament humà íntegrament. Aquesta aspiració, presa al peu de la lletra, no pot donar una obra artística, sinó un document psicològic. Si algunes de les obres que ha produït el seu ús són, tanmateix, veritables obres d'art, això prové del fet que els autors fan trampa. Ah, no ho dubteu! Aquest procediment que, en aparença, no pot ésser més realista, de fet esdevé tan lliure com qualsevol altre. Basta haver provat durant algunes estones de registrar el curs del propi pensament per adonar-se de la impossibilitat de recollir-lo íntegrament per escrit... L'escrit pot donar com si diguéssim la línia melòdica del nostre pensament, però no pas la seva infinita riquesa simfònica. Els nostres pensaments, desigs i sensacions es teixixen tan ràpidament que no hi ha òrgans

capaç de copsar-los i menys encara de reproduir-los meravellosos sincronisme. D'altra banda, qualsevol que practiqui la introspecció amb certa honradesa, cuita a adonar-se que el mirall interior pateix una brusca alteració a penes hi girem els ulls amb cupiditat; les imatges que ens ofereix no són ben bé les que hi desfilen en la penombra i en el secret; diríeu que una vanitat invencible s'ha apressat a donar-los una coherència que no tenien, a organitzar-les amb una lògica que els mancava. Jo crec que el *monòleg interior*, en tant que procediment literari, sols coincideix realment amb el curs d'una consciència en determinats moments d'exaltació en els quals el subjecte efectivament parla sense pronunciar.

Naturalment, el *monòleg interior* a base d'una sola heroïna o d'un sol heroi reduïx extraordinàriament el camp d'exploració del novel·lista. Aquest no pot saltar del pensament d'un personatge al de l'altre i, per torna, col·locar-se per damunt de tots, girar-los del revés, jutjar-los, com en la novel·la clàssica. L'aparell de presa de vistes és col·locat exactament al nivell de la superfície del riu; no cospa sinó els indicis que hi floten. És, doncs, una regla del joc de restar tan superficial com el mateix personatge que s'ha triat per protagonista... El truc consisteix a donar com si diguéssim a contralòr, el que no pot donar-se a plena llum. Art insidiós, tenint en el fons el que jo considero suprema ambició del novel·lista: servir poesia sota aparences de realitat, transposar valors de vida en valors de bellesa sense que el lector s'adoni massa del frau.

Resumint — si tot plegat és susceptible de resum — he usat la fórmula del *monòleg interior* sense cap velleïtat innovadora i sense cap fetitxisme realista. L'he usada perquè he cregut que esqueia a les meves qualitats no menys que als meus defectes. Això no vol dir que no hagi hagut de lluitar... El procediment té una falsa aparença de facilitat que multiplica els perills. Proveu-ho, amics meus!

Per què no he fet que *Fanny* es suïcidés. — Deixeu-me dir que el germen la llevor d'aquesta novel·la, és una anècdota real que va referir-me el Mestre Vives. L'he desfigurada prou perquè no la conegui ningú. Altrament, en la història, l'heroïna, que també era una noia de teatre, va suïcidarse. Per què no l'he feta suïcidat en la novel·la? Després de dubtar molt, he cregut que les premisses del seu caràcter no demanaven un desenllaç tràgic. D'altra banda, no hi ha noies més refractàries al suïcidat que les catalanes. Gairebé sempre que els diaris duen la nova d'un suïcidat femení, troben que es tracta d'una estrangera. He volgut restar dins aquesta versemblança païral.

Aquesta circumstància fa que la novel·la no tingui un final tan rotund com el que solen tenir les novel·les clàssiques. No em contraria. Això també està dins els meus principis — meus i de molts, de Txècov ençà! No cloure el llibre de manera que la vida hi resti aturada. Deixar al lector la sensació alhora terrible i aconsoladora que el món segueix fent via...

CARLES SOLDEVILA

● No oblideu que entre els presents de

REIS

no deuen mancar els **LLIBRES**

Els més gran assortit en llibres d'estrenes els trobareu a la

LLIBRERIA CATALONIA

17, Plaça de Catalunya, 17

El diumenge dia 5, la botiga estarà oberta fins a les tres de la tarda.

ENTRADA LLIURE

ESTUFES · BRASERS · CUINES

Carbons PERMANYER

Clarís, 13. Telèf. 10723-52081. Barcelona

Regals de Reis

Per obtenir les novetats de la llibreria francesa dirigiu-vos a la

Llibreria LLUÍS BERGÉ

Rambla del Centre, 19 : Barcelona

COL·LECCIÓ POPULAR

LES ALES ESTESES : Ha sortit el volum XIV

LA BOGERIA NOVEL·LA PER NARCÍS OLLER : 80 cts.

Un llibre que cal llegir!

Dies verges

Novel·la de Joan Mingué. — 4 pesetes. — Llibreria Catalònia, Pl. Catalunya, 17. Barcelona

LA ROSSA DEL MAL PEL

TOTA UNA SENYORA NOVEL·LA

S'envia a fora contra reembols

Llibreries i Quiosques, preu: 4 pesetes. — Dipòsit: Llibreria Central, Muntaner, 42

No badeu i compreu-la abans no s'exhauereixi!!